

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

Factors Influencing the Decision to Cultivate Pineapples among Farmers in Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province

สุพิมล ทะระธา^{1*}, สอนทยา สำเภาทอง² และ ดนชิดา วาทินพุฒิพร³

Supimon Tarata^{1*}, Sonthaya Sampaothong² and Donchida Wathinputthiporn³

ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture at Kamphaeng Saen,

Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author. E-mail: supimon.t@ku.th

Received June 5, 2026; Revised July 26, 2026; Accepted August 8, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกสับปะรด จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติไคสแควร์ สถิติ Independent Samples t-test และการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก ผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งกลุ่มที่ปลูกและไม่ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน มีประสบการณ์ปลูกเฉลี่ย 9.20 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 10.53 ไร่ และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรดมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.44 คน ส่วนใหญ่ปลูกข้าว มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 9.44 ไร่ ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดิน มีเอกสารสิทธิ์ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกสับปะรด ผลการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด พบว่า เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต และปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด โดยเพศ อายุ และปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐมีอิทธิพลเชิงลบ ขณะที่ปัจจัยด้านอื่นมีอิทธิพลเชิงบวก ส่วนพื้นที่ปลูก ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยสนับสนุนการผลิตไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

คำสำคัญ: สับปะรด; การตัดสินใจปลูก; เกษตรกร; แบบจำลองโลจิสติก

Abstract

This study aimed to: (1) examine the socioeconomic characteristics of farmers in Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province; and (2) investigate the factors influencing farmers' decisions to cultivate pineapple. A quantitative research approach was employed, and data were collected using a structured questionnaire. The sample consisted of 400 farmers, including both pineapple growers and non-growers, selected using convenience sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, Chi-square tests, Independent Samples t-tests, and logistic regression analysis. The results of the study on the socioeconomic characteristics of farmers indicated that both pineapple growers and non-growers were predominantly male and had completed primary education. Pineapple growers had an average household size of 4.12 members, an average cultivation experience of 9.20 years, and an average cultivated area of 10.53 rai, with most marketing their produce through middlemen. In contrast, non-growers had an average household size of 3.44 members, primarily cultivated rice, and had an average cultivated area of 9.44 rai. Most farmers in both groups owned their land, possessed legal land ownership documents, were not members of any groups, and had not participated in training programs related to pineapple cultivation. Regarding the factors influencing farmers' decisions to cultivate pineapple, the findings revealed that gender, age, household size, socioeconomic factors, production technique factors, production technology and innovation factors, and government support factors were significant determinants. Specifically, gender, age, and government support factors negatively influenced farmers' decisions to cultivate pineapple, whereas the remaining factors had positive effects. Conversely, cultivated area, marketing factors, and production support factors did not significantly affect farmers' decisions to cultivate pineapple.

Keywords: pineapple; cultivation decision; farmer; logistic regression analysis

บทนำ

สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในระดับโลก โดยมีการผลิตกระจายอยู่ในหลายประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ คอสตาริกา จีน บราซิล อินโดนีเซีย และประเทศไทย ซึ่งประเทศดังกล่าวมีสัดส่วนการผลิตรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ของผลผลิตสับปะรดโลก สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของประเทศไทยในฐานะผู้ผลิตหลักต่อโครงสร้างการผลิตสับปะรดของโลก ทั้งนี้ ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในประเทศสำคัญด้านการผลิตและการส่งออกผลิตภัณฑ์สับปะรดแปรรูปในตลาดโลก (Office of Agricultural Economics, 2024) ปัจจุบันประเทศไทยมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวสับปะรดประมาณ 385,646 ไร่ โดยจังหวัดที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี พิจิตร ระยอง และเชียงราย (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2023) ขณะที่จังหวัดเชียงรายถือเป็นแหล่งผลิตสับปะรดที่สำคัญของภาคเหนือ โดยเฉพาะสับปะรดนางแลและสับปะรดภูแล ซึ่งเป็นสินค้าอัตลักษณ์ของจังหวัดและได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI: Geographical Indication) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสับปะรดของจังหวัดเชียงรายจะได้รับความนิยมจากผู้บริโภค แต่เกษตรกรยังคงเผชิญกับปัญหา

หลายประการ เช่น ความผันผวนของราคาผลผลิต ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ปัญหาด้านการจัดการน้ำ และข้อจำกัดด้านการตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกสับปะรดต่อไปหรือเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาด้านการผลิตและการตลาดของสับปะรดในภาพรวม แต่ยังขาดการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย

จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพพื้นที่ที่แตกต่างจากแหล่งผลิตอื่น จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ปลูกสับปะรดประมาณ 50,328 ไร่ และมีผลผลิตรวม 111,283 ตัน โดยแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเทิง อำเภอพาน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่ลาว และอำเภอเวียงเชียงรุ้ง (Chiang Rai Provincial Office of Agriculture and Cooperatives, 2024/2025) สำหรับอำเภอเมืองเชียงรายมีเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจำนวน 1,995 คน พื้นที่ปลูกรวม 19,520 ไร่ โดยมีการผลิตกระจุกตัวในพื้นที่ตำบลแมยาว ตำบลดอยฮาง และตำบลบ้านดู่ (Mueang Chiang Rai District Agricultural Office, 2024) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรบางส่วนมีแนวโน้มลดพื้นที่ปลูกสับปะรดและหันไปปลูกพืชชนิดอื่น ขณะที่บางพื้นที่กลับมีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความแตกต่างด้านต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิต และช่องทางการตลาด ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ได้พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาการจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองด้านราคาค่อนข้างจำกัด และอาจได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จึงมีความสำคัญ เพื่อทำความเข้าใจลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร โดยงานวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการผลิตสับปะรดให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อันจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้และสร้างความยั่งยืนทางการเกษตรของเกษตรกรในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ หมายถึง การวิเคราะห์ทางประชากรในเรื่องขนาดโครงสร้าง การกระจายตัว และการเปลี่ยนแปลงประชากรในเชิงที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยที่สามารถใช้แบ่งส่วนตลาดและอธิบายความแตกต่างของพฤติกรรมบุคคลได้ เนื่องจากลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความคิด ทศนคติ และ

การตัดสินใจของบุคคล (Serirat, 1995) โดยในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเพศเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อบทบาท หน้าที่ และการตัดสินใจของบุคคล ซึ่งอาจนำไปสู่ความแตกต่างด้านพฤติกรรม และการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ อายุ เป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงประสบการณ์ ความรู้ และมุมมองของบุคคล โดยผู้ที่มีอายุแตกต่างกันอาจมีแนวคิดและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจและการเลือกปฏิบัติของบุคคล และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงโครงสร้างครัวเรือน ภาระการดูแล และการใช้ทรัพยากรภายในครัวเรือน ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของบุคคล

สรุปได้ว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคคลมีความสัมพันธ์กับความคิดทัศนคติ และการตัดสินใจของบุคคล เนื่องจากบุคคลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะครัวเรือนที่ต่างกัน อาจมีแนวคิด ความต้องการ และการตัดสินใจที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร

2. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นกระบวนการใช้ความคิดในการเลือกแนวทางปฏิบัติจากหลายทางเลือก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยการศึกษา เรียนรู้ และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพิจารณาอย่างมีเหตุผล เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Boriboon, 2023) การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดภายใต้เงื่อนไขและข้อมูลที่มีอยู่ โดยผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจ เหตุผล และข้อมูลประกอบการพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากการมีทางเลือกและข้อมูลจำนวนมากอาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาด ความขัดแย้ง หรือความไม่แน่นอนในการตัดสินใจได้ ดังนั้น การใช้หลักเกณฑ์หรือเครื่องมือที่เหมาะสมจึงมีส่วนช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ (Sirimungmoo et al., 2019) กระบวนการตัดสินใจ (Process of Decision Making) เป็นลำดับขั้นของกิจกรรมที่ผู้ตัดสินใจที่ใช้ในการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การรับรู้ปัญหาหรือประเด็นที่ต้องตัดสินใจ ไปจนถึงการเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด โดยกระบวนการดังกล่าวเน้นการใช้เหตุผลและเกณฑ์ในการพิจารณา เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีแบบแผนและลดความคลาดเคลื่อน อย่างไรก็ตาม นักวิชาการเห็นว่ากระบวนการตัดสินใจอาจมีลักษณะและขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามบริบท ลักษณะของปัญหา และเงื่อนไขของผู้ตัดสินใจ ทั้งนี้ Plunkett and Attner (1994) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจไว้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา (Define the Problem) 2) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) 3) การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) 4) การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) 5) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) 6) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) และ 7) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system)

สรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการเลือกแนวทางปฏิบัติหรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยการศึกษา การวิเคราะห์ และการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา เพื่อให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ การตัดสินใจจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล เหตุผล และ

ปัจจัยแวดล้อมหลายด้านร่วมกันในการพิจารณา ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทและเงื่อนไขของแต่ละบุคคล

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

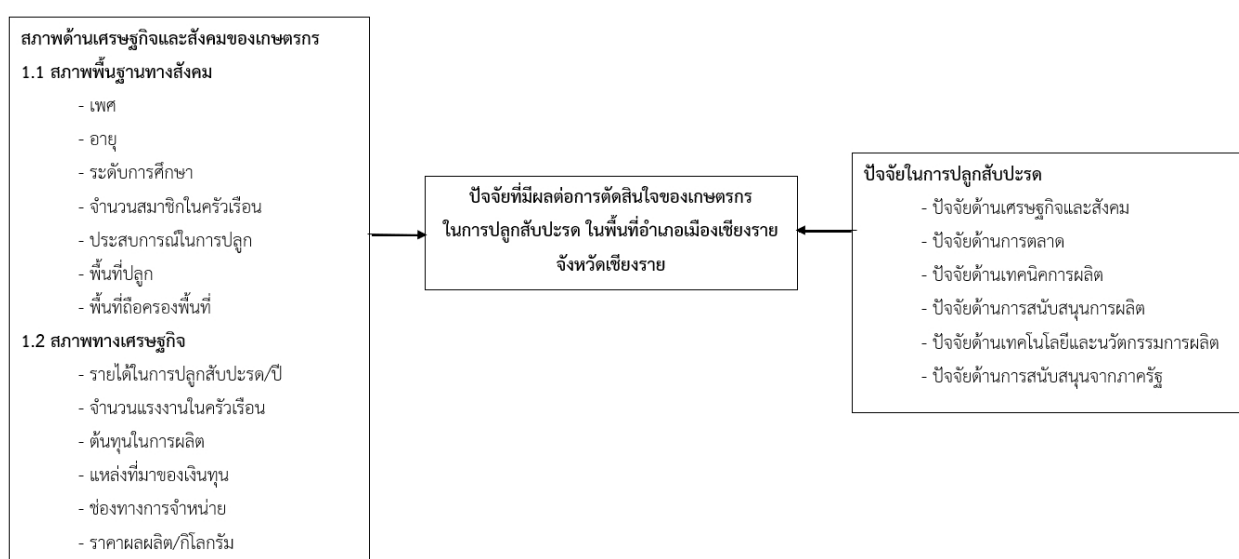
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้ข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 190 ราย และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิสติก พบว่า ประสิทธิภาพการปลูก การเป็นสมาชิกโครงการเกษตรแปลงใหญ่ และการมีแหล่งน้ำ มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ขณะที่อายุมีผลเชิงลบต่อการตัดสินใจของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ สังคม และทรัพยากรการผลิตมีความสำคัญต่อการตัดสินใจทางการเกษตร (Sunda, 2020)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกผักในโรงเรือนของเกษตรกรตำบลสันทะ อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน จากเกษตรกรจำนวน 125 ราย พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการตัดสินใจปลูกผักในโรงเรือน ขณะที่ต้นทุนการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจมีบทบาทต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตของเกษตรกร (Tonapo, 2024)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะดันของเกษตรกรจังหวัดนครนายก จากเกษตรกรจำนวน 124 ราย พบว่า เพศ จำนวนแรงงาน ปริมาณผลผลิต รายได้จากการปลูก การจำหน่ายผลผลิต และแหล่งเงินทุน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะดันของเกษตรกร นอกจากนี้ เกษตรกรยังให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านรายได้และการสนับสนุนจากภาครัฐในการผลิตและการตลาด (Chaivut, 2023)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ แนวคิดการผลิต และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตสับปะรด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย กรมส่งเสริมการเกษตร ระบบทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ปี 2568 จำนวน 15,555 ครัวเรือน (Department of Agricultural Extension, 2025) ซึ่งประกอบไปด้วยเกษตรกรผู้ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกสับปะรด ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกิน 5%

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{15,555}{1 + 15,555(0.05)^2}$$

$$n = 390$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนเท่ากับ 390 ราย

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้วได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 390 ราย และผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 400 ราย โดยแบ่งเป็น เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด จำนวน 200 ราย และเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรด จำนวน 200 ราย การกำหนดจำนวนตัวอย่างของทั้งสองกลุ่มให้เท่ากันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดระหว่างเกษตรกรทั้งสองกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การจัดสรรจำนวนตัวอย่างดังกล่าวเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม มิใช่เพื่อสะท้อนสัดส่วนของประชากรจริง ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการศึกษา ส่วนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การวิจัย ทั้งกลุ่มผู้เกษตรกรที่ปลูกสับปะรดและเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรดจนครบจำนวนที่กำหนด และเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ประกอบด้วย คำถามเป็นแบบปลายปิด และปลายเปิด โดยครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยผ่านการทดสอบค่าความตรงตามเนื้อหา (Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) โดยมีค่าอยู่ที่ 0.93 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้ นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย นำผลการสอบถาม ไปทดสอบหาความเชื่อถือ (Internal Consistency Reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

เท่ากับ 0.868 โดยค่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสมจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 400 คน ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2568 – กุมภาพันธ์ 2569 โดยใช้แบบสอบถามในการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด (Minimum-Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดอันดับ (Ranking) และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกับการตัดสินใจปลูกสับปะรด โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square test)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยระหว่างเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกสับปะรดด้วยสถิติ Independent Samples t-test และการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยกำหนดให้ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพแบบทวิภาค (Binary Variable) โดยกำหนดค่า 1 = ปลูกสับปะรด และ 0 = ไม่ปลูกสับปะรด และตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต ปัจจัยสนับสนุนการผลิต ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ราย แบ่งออกเป็นเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด 200 ราย และเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรด จำนวน 200 ราย และวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตัวแปร	ผู้ปลูกสับปะรด (n=200)	ผู้ไม่ปลูกสับปะรด (n=200)
1. เพศที่พบมากที่สุด	ชาย 147 คน (73.5%)	ชาย 102 คน (51.0%)
2. อายุที่พบมากที่สุด	51-60 ปี 67 คน (33.5%)	61-70 ปี 105 คน (52.5%)
3. การศึกษาที่พบมากที่สุด	ประถมศึกษา 109 คน (54.5%)	ประถมศึกษา 82 คน (41.0%)
4. สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	4.12	3.44
5. ประสบการณ์เฉลี่ย (ปี)	9.20	-
6. พื้นที่เฉลี่ย (ไร่)	10.53	9.44
7. แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	2.32	-

8. รายได้	100,001–200,000 บาท	-
	92 คน (46.0%)	
9. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย	9,246.50 บาทต่อไร่ต่อปี	
10. ราคาจำหน่ายผลผลิตเฉลี่ย	8.08 บาทต่อกิโลกรัม	

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกสับปะรดในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 มีอายุอยู่ในช่วง 51–60 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 และมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน มีประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดเฉลี่ย 9.20 ปี และมีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 10.53 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินและมีเอกสารสิทธิ์ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ และไม่เคยได้รับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดมาก่อน ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดจากเพื่อนบ้านหรือเครือญาติเป็นหลัก ในด้านเศรษฐกิจและการผลิต เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกสับปะรด อยู่ในช่วง 100,001–200,000 บาทต่อปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.32 คน และมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,246.50 บาทต่อไร่ต่อปี โดยส่วนใหญ่ใช้เงินทุนหรือเงินออมของตนเอง และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ในราคาจำหน่ายเฉลี่ย 8.08 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ เกษตรกรนิยมปลูกสับปะรดพันธุ์ภูแลในพื้นที่เนินเขาหรือพื้นที่เชิงเขา อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดโรคและแมลง และเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการจ้างแรงงานภายนอก สำหรับเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่ปลูกสับปะรด จำนวน 200 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51 มีอายุอยู่ในช่วง 61–70 ปี จำนวน 105 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.5 และมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.44 ราย เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นหลัก รองลงมาคือ ลำไย และข้าวโพด มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 9.44 ไร่ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดิน มีเอกสารสิทธิ์ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ

ส่วนที่ 2. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร

(n=400)

ปัจจัย	χ^2	p-value	ผลการวิเคราะห์
1. เพศ	21.543	< .001	มีความสัมพันธ์
2. อายุ	61.381	< .001	มีความสัมพันธ์
3. ระดับการศึกษา	12.529	0.051	ไม่มีความสัมพันธ์
4. จำนวนสมาชิกครัวเรือน	22.585	< .001	มีความสัมพันธ์
5. พื้นที่ปลูก	37.449	< .001	มีความสัมพันธ์
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ)	10.812	.001	มีความสัมพันธ์
7. แหล่งข้อมูลข่าวสาร			
7.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	31.267	< .001	มีความสัมพันธ์
7.2 กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์	29.119	< .001	มีความสัมพันธ์
7.3 พ่อค้าคนกลาง สื่อออนไลน์/อินเทอร์เน็ต	70.926	< .001	มีความสัมพันธ์

7.4 เพื่อนบ้าน/เครือข่าย	147.316	< .001	มีความสัมพันธ์
7.5 ไม่เคยได้รับข้อมูล	333.972	< .001	มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Chi-square test พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจส่วนใหญ่ ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกครัวเรือน พื้นที่ปลูก การเป็นสมาชิกกลุ่ม และแหล่งข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) โดยแหล่งข้อมูลข่าวสารทุกช่องทาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ พ่อค้าคนกลาง/สื่อออนไลน์/อินเทอร์เน็ต เพื่อนบ้าน/เครือข่าย และการไม่เคยได้รับข้อมูล ล้วนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ ระดับการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 12.529, p = 0.051$)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านต่าง ๆ ระหว่างเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกสับปะรด

(n=400)

ปัจจัย	ปลูก ($\bar{x} \pm SD$)	ไม่ปลูก ($\bar{x} \pm SD$)	t	Sig.
1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.061 $\pm$ 0.717	3.039 $\pm$ 0.679	-14.627	<.001
2. ปัจจัยด้านการตลาด	4.257 $\pm$ 0.789	3.548 $\pm$ 0.899	8.374	<.001
3. ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต	3.760 $\pm$ 0.994	2.835 $\pm$ 0.604	11.243	<.001
4. ปัจจัยสนับสนุนการผลิต	3.832 $\pm$ 0.744	3.095 $\pm$ 0.680	10.346	<.001
5. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต	3.015 $\pm$ 0.914	2.139 $\pm$ 0.610	11.260	<.001
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.435 $\pm$ 1.180	3.195 $\pm$ 1.069	2.131	.034
6.1 ได้รับคำแนะนำหรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดจากหน่วยงานภาครัฐ	3.35 $\pm$ 1.059	2.73 $\pm$ 0.981	6.026	<.001
6.2 การสนับสนุนด้านเงินทุนหรือโครงการจากภาครัฐ	3.46 $\pm$ 1.291	3.19 $\pm$ 1.195	2.211	.028
6.3 การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (พันธุ์สับปะรด ปุ๋ย สารเคมี)	3.46 $\pm$ 1.318	3.23 $\pm$ 1.155	1.816	.070
6.4 การประกันราคาหรือประกันภัยพืชผลจากภาครัฐ	3.48 $\pm$ 1.318	3.64 $\pm$ 1.319	-1.175	.241

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านต่าง ๆ ระหว่างเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกสับปะรด โดยใช้สถิติ Independent Samples t-test พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการตลาด ด้านเทคนิคการผลิต ด้านการสนับสนุนการผลิต ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อปัจจัยดังกล่าวสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรด สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกสับปะรดมีการรับรู้และให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การตลาด และการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายประเด็นของปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (พันธุ์สับปะรด ปุ๋ย สารเคมี) และการประกัน

ราคาหรือประกันภัยพิพฒจากภาครัฐ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม อาจสะท้อนว่าการสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวยังไม่เป็นปัจจัยที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด

(n=400)

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)	95% C.I.	
						Lower	Upper
1. เพศ	-1.093	.341	10.259	.001	.335	.172	.654
2. อายุ			15.147	.004			
41 – 50 ปี	1.021	.691	2.182	.140	2.775	.716	10.752
51 – 60 ปี	1.145	.697	2.703	.100	3.143	.802	12.308
61 – 70 ปี	-.307	.663	.215	.643	.735	.200	2.698
71 ปีขึ้นไป	-.567	.806	.495	.482	.567	.117	2.754
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.890	.317	7.900	.005	2.436	1.309	4.533
4. พื้นที่ปลูก	-.056	.138	.166	.684	.945	.721	1.239
5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	2.100	.367	32.781	.000	8.163	3.978	16.749
6. ปัจจัยด้านการตลาด	-.204	.277	.541	.462	.816	.474	1.403
7. ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต	.902	.320	7.956	.005	2.463	1.317	4.609
8. ปัจจัยสนับสนุนการผลิต	.780	.337	5.351	.021	2.182	1.127	4.227
9. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต	.609	.281	4.689	.030	1.838	1.059	3.189
10. ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ	-.842	.217	15.087	.000	.431	.282	.659
11. ค่าคงที่ (Constant)	-12.142	1.661	53.416	.000	0.000	–	–

หมายเหตุ: ตัวแปรเพศกำหนดรหัสเป็น ชาย = 1 และหญิง = 2 โดยกำหนดเพศชายเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference category) ส่วนตัวแปรอายุแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า 40 ปี, 41–50 ปี, 51–60 ปี, 61–70 ปี และ 71 ปีขึ้นไป โดยกำหนดกลุ่มอายุน้อยกว่า 40 ปีเป็นกลุ่มอ้างอิงในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต ปัจจัยสนับสนุนการผลิต ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต และปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเพศมีอิทธิพลในทิศทางลบต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด กล่าวคือ เกษตรกรเพศหญิงมีแนวโน้มตัดสินใจปลูกสับปะรดลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรเพศชายซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง ขณะที่ตัวแปรอายุซึ่งกำหนดให้เกษตรกรอายุน้อยกว่า 40 ปีเป็นกลุ่มอ้างอิง พบว่าตัวแปรอายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต ปัจจัยสนับสนุนการผลิต และปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด โดยเฉพาะปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\text{Exp(B)}=8.163$) แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจด้านรายได้ ต้นทุน และสภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร ส่วนปัจจัยด้านพื้นที่ปลูกและปัจจัยด้านการตลาด ไม่พบอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 51–60 ปี และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการปลูกสับปะรดเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่ต้องใช้แรงงานและประสบการณ์ในการผลิตค่อนข้างมาก จึงทำให้เพศชายมีบทบาทสำคัญในการประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Suwanprasit (2022), Laosomboon (2018), and Tonapo (2024) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สำหรับด้านอายุ ผลการศึกษาครั้งนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาของ Boriboon (2023) ที่รายงานว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58.85 ปี และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sunda (2020) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างสูง สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มออกไปประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุค่อนข้างสูง ซึ่งในอดีตมีโอกาสด้านการศึกษาค่อนข้างจำกัด ประกอบกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งในอดีตมีโอกาสด้านการศึกษาค่อนข้างจำกัด ประกอบกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mackchu (2019), Chaivut (2023), and Boriboon (2023) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ขณะที่เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3–4 คน ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะครัวเรือนขนาดเล็กถึงปานกลางที่ยังคงมีบทบาทในการสนับสนุนแรงงานภาคการเกษตรภายในครัวเรือน ผลการศึกษายังพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีประสบการณ์ในการปลูกค่อนข้างมาก มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 10.53 ไร่ และส่วนใหญ่ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง สะท้อนถึงความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการสั่งสมองค์ความรู้จากประสบการณ์การผลิตโดยตรง นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มและไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดมาก่อน แต่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านหรือเครือข่ายเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในชุมชนยังคงเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของเกษตรกร เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายและมาจากผู้มีประสบการณ์โดยตรง ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดมาก่อน และยังคงเลือกปลูกพืชที่มีความคุ้นเคย เช่น ข้าว ลำไย และข้าวโพด จึงอาจส่งผลให้ขาดความรู้และความมั่นใจในการตัดสินใจปลูกสับปะรด สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ด้านการผลิตมีความสำคัญต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร สำหรับด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวหรือเงินออมในการผลิต และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งช่วยลดภาระด้านการตลาดและการขนส่ง แม้จะมีข้อจำกัดด้านอำนาจการต่อรองราคา ทั้งนี้ ราคาจำหน่ายผลผลิตมีความแตกต่าง

กันตามคุณภาพผลผลิต รูปแบบการจำหน่าย และช่วงเวลาของตลาด โดยการจำหน่ายตรงแก่ผู้บริโภค หรือในรูปแบบเพิ่มมูลค่าสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้มากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ปลูก การเป็นสมาชิกกลุ่ม และแหล่งข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าลักษณะพื้นฐานของเกษตรกรมีบทบาทต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Suna (2020), and Mackchu (2019) ขณะที่ระดับการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกสับปะรด อาจเนื่องมาจากการปลูกสับปะรดอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากกว่าระดับการศึกษา นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างเกษตรกรที่ปลูกและไม่ปลูกสับปะรด พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจและสังคม การตลาด เทคนิคการผลิต เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดให้ความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าวมากกว่า ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับการผลิตสับปะรดโดยตรง ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต และปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความพร้อมด้านแรงงาน และองค์ความรู้ในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Suwanprasit (2022), and Natteecharo (2018) ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกสับปะรดควรมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจแก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจปลูกสับปะรดในพื้นที่ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติก พบข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

ประการแรก ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดมากที่สุด โดยมีค่า $\text{Exp}(B)$ เท่ากับ 8.163 สะท้อนให้เห็นว่าแรงจูงใจด้านรายได้ ต้นทุนการผลิต และสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร

ประการที่สอง ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐมีอิทธิพลเชิงลบต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด โดยมีค่า $\text{Exp}(B)$ เท่ากับ 0.431 ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ เนื่องจากแตกต่างจากความคาดหวังโดยทั่วไปที่มักมองว่าการสนับสนุนจากภาครัฐจะช่วยส่งเสริมการตัดสินใจของเกษตรกร ทั้งนี้อาจสะท้อนว่ารูปแบบการสนับสนุนที่มีอยู่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือบริบทของเกษตรกรในพื้นที่

ประการที่สาม ปัจจัยด้านพื้นที่ปลูก การตลาด และปัจจัยสนับสนุนการผลิต ไม่พบอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวอาจไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่ใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างเกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกสับปะรดในพื้นที่ศึกษา

ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้ คือ การตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทรัพยากรการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับบริบทการสนับสนุนและการรับรู้ของเกษตรกร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการ

กำหนดแนวทางส่งเสริมการปลูกสับปะรดให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 2 การตัดสินใจปลูกสับปะรดในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย

สรุป

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกรไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากการพิจารณาาร่วมกันของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัจจัยด้านการผลิตและการสนับสนุนจากภายนอก โดยเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วงวัยสูงอายุ มีประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกจากเพื่อนบ้านหรือเครือข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรู้และประสบการณ์จากชุมชนยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ พบว่า เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ปลูก การเป็นสมาชิกกลุ่ม และแหล่งข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกสับปะรดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรด ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต และปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร สะท้อนให้เห็นว่า รายได้ ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคม ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการเลือกประกอบอาชีพของเกษตรกร นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า การเข้าถึงเทคโนโลยี ความรู้ด้านเทคนิคการผลิต และข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม สามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจปลูกสับปะรดได้ ขณะที่ปัจจัยด้านการตลาด พื้นที่ปลูก และปัจจัยสนับสนุนการผลิต ไม่พบอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรในพื้นที่มีรูปแบบการผลิตและช่องทางการจำหน่ายที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ปัจจัยดังกล่าวไม่ได้ส่งผลแตกต่างกันอย่างชัดเจนต่อการตัดสินใจ

ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกสับปะรดในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ด้านเทคนิคการผลิต การสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการตัดสินใจและส่งเสริมการผลิตสับปะรดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรบางรายมีพื้นที่เพาะปลูก แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงหัวพันธุ์สับปะรดได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในลักษณะเครือข่าย เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งพันธุ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรสูงอายุ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดจากเพื่อนบ้านหรือเครือญาติเป็นหลัก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกร เช่น การสาธิตภาคปฏิบัติ การเรียนรู้ผ่านเกษตรกรต้นแบบ หรือการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ด้านการผลิตได้ง่ายและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

1.3 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านเทคนิคการผลิต และปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกสับปะรดของเกษตรกร ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านการผลิตสับปะรดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความมั่นใจและศักยภาพในการตัดสินใจปลูกสับปะรด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุม ดังนั้น ควรมีการศึกษาความเหมาะสมของการปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ข้าวโพด ไปสู่การปลูกสับปะรดในพื้นที่เนินเขาและเชิงเขา รวมถึงการศึกษารูปแบบการปลูกพืชร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่และสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่เกษตรกรในอนาคต

References

- Boriboon, N. (2023). *Factors affecting farmers' decision marketing on integrated farming in kabinburi district, Prachinburi province*[Master's Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].
- Chaivut, K. (2023). *Factor affecting decision making on madan (garcinia schomburgkiana pierre.) cultivation of farmers in Nakhon Nayok province*[Master's Thesis, Kasetsart University].

- Chiang Rai Provincial Office of Agriculture and Cooperatives. 2024/2025. Basic Agricultural Information of Chiang Rai Province.
- Department of Agricultural Extension. (2025). *Farmer Registration Database System (FRDS)*. Department of Agricultural Extension.
- Mackchu, K. (2019). *Factors affecting farmers' decisions to participate in promotion and development project of niche market rice production: A case study of Sang Yod Muang Phatthalung rice*[Master's Thesis, Kasetsart University].
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2023). *Situation of pineapple production in 2023*. <https://www.moac.go.th/news-preview-451491791899>
- Mueang Chiang Rai District Agricultural Office. (2024). *Situation of pineapple production in Mueang Chiang Rai District*. Information Obtained from Staff, Mueang Chiang Rai District Agricultural Office.
- Natteechoo, T. (2018). *Decision on Sang Yod Organic rice production of farmers in Phatthalung province*[Master's Thesis, Kasetsart University].
- Office of Agricultural Economics. (2023). *Report on the socio-economic conditions of agricultural households*. Office of Agricultural Economics.
- Laosomboon, P. (2018). *Factors relating to farmers' decision making for industrial sugarcane production in Kao Liao district of Nakhon Sawan province*[Master's Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].
- Plunkett, W. R., & Attner, R. F. (1994). *Introduction to management*. Wadsworth.
- Serirat, S. (1995). *Consumer behavior* (Complete ed.). Pattana Sueksa.
- Sirimungmool, J., Phunturad, N., & Khumsiri, N. (2019). *Factors affecting the decision to study at Khon Kaen University under the northeastern quota in the academic year 2019*. Bureau of Academic Administration and Development, Khon Kaen University.
- Suna, V. (2020). *Factors influencing farmer's decision on sericulture production in Buri Ram province*[Master's Thesis, Kasetsart University].
- Suwanprasit, K. (2022). *Factors related to the participation in agricultural collaborative farming extension project of Durian farmers in Ban Tuek sub-district, Si Satchanalai district, Sukhothai province*[Master's Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].
- Tonapo, A. (2024). *Factors affecting farmers' decision to growing vegetables in greenhouses in Santha sub-district, Na Noi district, Nan province*[Master's Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].